

Deprem Bölgesinde Görev Yapan Öğretmenlerin Deprem Kaygısının Belirlenmesi

Determination of Earthquake Anxiety of Teachers Working in Earthquake Zone

Aytekin Karbeyaz¹

¹Dr., Şube Müdürü, Sivas İl Milli Eğitim Müdürlüğü, aytekinarbeyaz@gmail.com, (https://orcid.org/0000-0002-1483-5581)

Geliş Tarihi: 12.09.2023

Kabul Tarihi: 30.11.2023

ÖZ

Bu araştırmada amaç; deprem bölgesinde görev yapan öğretmenlerin deprem kaygısını belirlemektir. Araştırma karma araştırma yöntemi içerisinde yer alan çeşitleme metoduna göre desenlenmiştir. Araştırmada nicel veriler rastgele örneklem seçme yöntemi kullanılarak 208 öğretmenden, nitel veriler ise tipik örneklem seçme yöntemi kullanılarak 10 sınıf öğretmeninden elde edilmiştir. Çalışmada nicel veriler "Deprem Kaygısı Ölçeği" sayesinde; nitel veriler ise araştırmacı tarafından geliştirilen yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Nicel veriler SPSS 20.0 bilgisayar paket programı ile; nitel veriler ise NVivo 9.0 bilgisayar paket programından yararlanılarak içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Bu araştırmada nicel ve nitel veriler ayrı ayrı analiz edilmiş ve sonrasında tartışma, sonuç kısmında birleştirilerek raporlanmıştır. Verilerin analizi sonucunda; öğretmenlerin Deprem Kaygısı Ölçeği'nden aldığı puanın, ortalamanın üstünde olduğu, deprem puanlarının cinsiyet açısından kadınlar lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği, öğretmenlerin Deprem Kaygısı puanlarının yaş değişkeni ve yaşanan şehre göre ise anlamlı bir farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. Ayrıca görüşmelerden ise; katılımcıların deprem sonrasında herhangi bir binaya girdiklerinde endişelendikleri ve korktukları, oluşan artçı sallantılardan rahatsız oldukları, bir bina içerisinde iken herhangi bir nesneyi sallanırken gördüklerinde huzursuz oldukları ortaya çıkmıştır. Katılımcılar ayrıca deprem ile ilgili konuşulmasını istemediklerini ve depremle ilgili konuşulduğunda ise konuşan kişiye kızdıklarını ve üzüldüklerini anlatmışlar ve ilaveten yıkılan bir bina gördüklerinde üzüldüklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca bazı katılımcılar bina içinde bir ses duyduklarında heyecanlandıklarını açıklamışlar ve depremden sonra yaşanan üzüntülerden dolayı baş dönmesi ve vücutlarında terlemelerin oluştuğunu da eklemişlerdir. Elde edilen bulgulara göre çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Deprem, kaygı, sınıf öğretmeni, korku.

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the earthquake anxiety of teachers working in the earthquake zone. The research was designed according to the triangulation method within the mixed research method. In the study, quantitative data were obtained from 208 teachers using random sampling method and qualitative data were obtained from 10 classroom teachers using typical sampling method. In the study, quantitative data were collected through the "Earthquake Anxiety Scale" and qualitative data were collected through a structured interview form developed by the researcher. Quantitative data were analyzed with SPSS 20.0 computer package program and qualitative data were analyzed with content analysis method using NVivo 9.0 computer package program. In this study, quantitative and qualitative

data were analyzed separately and then the discussion was combined and reported in the conclusion section. As a result of the analysis of the data, it was revealed that teachers' Earthquake Anxiety Scale scores were above the average, earthquake scores showed a significant difference in favor of women in terms of gender, and teachers' Earthquake Anxiety scores did not show a significant difference according to age variable and city of residence. The interviews also revealed that the participants were worried and scared when they entered any building after the earthquake, were disturbed by the aftershocks, and were uneasy when they saw any object shaking while inside a building. Participants also stated that they did not want to talk about the earthquake and that they got angry with the person who talked about the earthquake when it was talked about, and they also expressed that they felt sad when they saw a collapsed building. In addition, some participants explained that they were excited when they heard a sound inside the building and added that they felt dizzy and sweaty after the earthquake due to the sadness they experienced after the earthquake. According to the findings, various suggestions were made.

Keywords: Earthquake, anxiety, classroom teacher, fear.

GİRİŞ

Türkiye’de 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli olmak üzere 11 ilde yaklaşık 7.7’ye varan şiddette yıkıcı bir deprem meydana gelmiştir. Bu deprem ile çok sayıda bina yerle bir olmuş ve sonuçta sayısız can kaybı ortaya çıkmıştır. Depremi hemen sonrasında bu bölgelere kurtarma ekipleri gönderilmiş ve göçük altında kalan insanlar kurtarılmaya çalışılmıştır. Depremden sağ olarak kurtulan insanlar ise Milli Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı okulların pansiyonlarına ve geçici yaşam merkezlerine yerleştirilmiştir. Bu insanların su ve gıda ihtiyaçları devlet tarafından karşılanmıştır. Depremden dolayı bu bölgelerde birçok faaliyet durdurulmuş ve ayrıca eğitim-öğretime de ara verilmiştir. Aradan beş ay geçmesine rağmen depremin artçı sallantıları hala devam etmektedir.

Türkiye’de 6 Şubat’ta açılması planlanan okullar deprem nedeniyle açılmamış ve eğitim-öğretime ara verilmiştir (MEB, 2023). Deprem bölgesi dışında kalan 70 ilde bulunan okullarda ise 20 Şubat 2023’te ders başı yapılmıştır (MEB, 2023). Depremden etkilenen illerde ise, insanların yardım ve barınma ihtiyaçlarının karşılanması ve hasar tespit çalışmalarının yapılabilmesi için şubat ayı sonuna kadar eğitim-öğretime ara verilmiş ve ardından 1 Mart’ta okullarda ders başı yapılmıştır. Bu illerde gerçekleştirilen tespitlerin ardından, açılmasına karar verilen okullarda (il, ilçe ve okul temelli verilecek kararlara göre) eğitim-öğretim faaliyetlerine başlanmış ve valiliklerce gerekli tedbirler alınmıştır (MEB, 2023). Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) deprem bölgelerinde öğrenim gören öğrencileri 2022-2023 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde devamsızlıktan muaf tutmuştur. Ek olarak depremin olduğu 11 ilden diğer illere nakil giden öğrenciler için de devamsızlıktan muaf olmaları kararlaştırılmıştır (MEB, 2023). MEB deprem nedeniyle Olağanüstü Hal (OHAL) ilan edilen illerdeki ortaokul ve lisede öğrenim gören öğrencilerin istemeleri durumunda, diğer bölgelerde yer alan okul pansiyonlarına parasız yatılı yerleştirilmesi kararını almıştır. Depremler nedeni ile Yükseköğretim Kurumları Sınavı’na (YKS) ve Liselere Geçiş Sistemi (LGS) sınavlarına ilişkin Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) ve MEB tarafından çeşitli kararlar alınmıştır. Bu kararlara göre; 2023 yılında yapılacak YKS ve LGS’ye girecek olan öğrenciler birinci sömestirin konularından sorumlu tutulmuştur.

1.1. Okullarda Psikososyal Destek Çalışmaları

MEB afet bölgesi olarak belirlenen iller ve afetin doğrudan etkilemediği diğer iller için hazırladığı Psikososyal Destek Eylem Planı’nı uygulamıştır (MEB, 2023). Hazırlanan bu plan, başta afetten etkilenen illerde bulunan öğrenci, öğretmen ve veliler olmak üzere tüm öğrenci, öğretmen ve velilere psikososyal destek çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Eylem planının ilk aşaması, MEB tarafından öğrenci, öğretmen ve ailelere yönelik olarak psikolojik ilk yardım programı (PİY), psikososyal destek ekiplerini oluşturan rehber öğretmen ile psikolojik danışmanlar aracılığı ile verilmiştir (MEB, 2023). Bu çalışmalar, depremden etkilenen

bölgelerden nakil ile diğer bölgelere yerleştirilen öğrenci, veli, öğretmen ve diğer bireylere yönelik olarak da devam etmiştir. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde (RAM) görevli rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlar sayesinde 16-17 Şubat 2023'te "Deprem ve Yas Psikoeğitim Programları" uygulanmıştır. Bu programlarda öğretmen-velilere uzaktan bilgilendirme toplantıları gerçekleştirilmiştir. Eylem Planı'nın ikinci basamağı olan "Deprem-Öğretmen Oturumu" ile öğretmenlere, "Deprem-Veli Oturumu" ile de 21-22 Şubat 2023 tarihleri arasında velilere yönelik kaygı ve stres farkındalığı, bunlarla başa çıkma gibi temalarda seminerler verilmiştir.

1.2. Yetmiş İldeki Tüm Öğrenciler İçin Psikoeğitim Programı

Yaşanan afetten sonra yetmiş ilde eğitim gören tüm öğrencilere yönelik 20.02.2023 tarihinden başlayarak "deprem psikoeğitim programı" uygulanmıştır. Programda; duyguları tanıma ve baş etme, güvenlik, umut aşılama, benlik saygısı, sosyal ilişkiler ve yardım arama modülleri yer almıştır (MEB, 2023). Bu faaliyetlerin ardından okullarda görevli rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlar öğrenciler için çalışmalar yapmışlardır (MEB, 2023). Ayrıca rehber öğretmen ve psikolojik danışmanlar, öğretmen ve aileleri bilgilendirmek için "Kayıp ve Yas-Aileler ve Öğretmenler İçin Bilgilendirme Oturumları" gerçekleştirmiştir (MEB, 2023). Depremden yüksek düzeyde etkilenen öğrenciler için de "Psikososyal Destek Psikoeğitim Programı-YAS" programı uygulanmıştır (MEB, 2023). Rehber öğretmen ve psikolojik danışmanı bulunmayan okullarda bu uygulamalar, RAM koordinasyonunda yürütülmüştür. Dünya ve ülkemizde doğal afetler ile ilgili yapılan çalışmaların çoğunun afetlerin psikolojik etkilerini konu edinen çalışmalar olduğu görülmektedir (Yavuz & Dikmen, 2015).

Yaşanan deprem ve sonrasında oluşan artçı sallantıların burada yaşayan insanları ruhsal açıdan olumsuz yönde etkilemesi muhtemeldir. Afetlerden sağ kurtulan insanlarda fiziksel, ruhsal ve sosyal travmalar görülmektedir (Yavuz ve Dikmen, 2015; Karabulut ve Bekler, 2019). Bunun sonucunda insanlarda korku ve kaygının oluşma olasılığı yüksektir. Yavuz ve Dikmen'e (2015) göre afetlerden hemen sonra insanlarda kaygı, depresyon, üzüntü ile uyku ve iştah bozukluğu görülmektedir. Kaygı Manav'a (2011) göre, herhangi bir tehlikeye yönelik korkunun yansımalarına bağlı olarak meydana gelen akıl dışı durum olarak tanımlanmaktadır. Sürekli oluşan artçı sallantıların öğretmenler üzerinde bir huzursuzluğa neden olması doğal karşılanabilmektedir. Bu nedenle 6 ve 7 Şubat 2023 günlerinde meydana gelen üç depremden sonra insanlarda çeşitli ruhsal sorunların meydana gelmesi doğal olarak görülebilmektedir. Aradan altı ay geçmesine rağmen oluşan artçı sallantılar bu ruhsal sorunların canlı kalmasına katkısı olabilmektedir. Bu korkuya bağlı olarak öğretmenlerde depreme yönelik bir kaygının oluşması muhtemeldir (Yavuz ve Dikmen, 2015). İnsanların bir duruma yönelik gerçeği dışında anlam yüklemesi kaygı olarak tanımlanmaktadır (Manav, 2011).

Literatür incelendiğinde; Karakaya, Ağaoğlu, Çoşkun, Şişmanlar ve Yıldız (2004) birlikte yaptıkları bir çalışmada gerçekleşen Marmara depreminden üç buçuk yıl sonra katılımcıların %30.8'ine depresyon tanısı koyulduğu ve katılımcıların kaygı ölçeklerinden aldıkları puanların ortalamalarının genel ortalamanın üstünde olduğunu bulmuşlardır. Saman (2012) yaptığı bir çalışmada katılımcıların %87.6'sında her an deprem olacağı kaygısı taşıdığı, katılımcıların %44.8'inin depremden sonra kabus gördüğü veya uykusuzluk yaşadığı ortaya çıkmıştır. Yavuz ve Dikmen (2015) birlikte yaptıkları bir çalışmada doğal afetlerin toplumun huzurunu ve insanların psikolojisini bozduğu sonucuna varmışlardır. Karabulut ve Bekler (2019) birlikte yaptıkları bir çalışmada doğal afetlerin çocuklar ile ergen bireyler üzerinde sosyal, fiziksel, psikolojik ve davranışsal yönden olumsuz etkilerinin olduğu sonucuna varmışlardır. Belleville, Ouellet, Lebel, Ghosh, Morin, Bouchard, Guay, Bergeron, Campbel ve MacMaster (2021) birlikte yaptıkları bir çalışmada Kanada'da orman yangınlarından bir yıl sonra, afete maruz kalan bireylerin %38'inde Majör Depresif Bozukluk, Uyku Bozukluk ve Yaygın Anksiyete Bozukluğu, Uyku Bozuklukları prevalansı %28.5, Majör Depresif Bozukluk (%15) ve Yaygın

Anksiyete Bozukluklarının prevalansı (%14.2) olduğunu bulmuşlardır. Bozkurt (2023) yaptığı bir çalışmada yaşanan 6 Şubat depreminden sonra insanlarda uyku bozukluğu, korku, kaygı, sinirlilik, odaklanma sorununun olduğunu, kadınların, çocukların ve yoksulların depremden daha çok etkilendiğini bulmuştur. Bulut (2023) yaptığı bir çalışmada doğal afetlerin insanların ruh sağlığını bozduğu sonucuna varmıştır. Yapılan bu çalışma ile deprem bölgesinde görev yapan öğretmenlerin yaşadıkları psikolojik sıkıntılar ortaya koyularak bu sıkıntılara yönelik çözümler ileri sürülmeye çalışılmıştır. Yapılan literatür taramasında 6 Şubat'ta yaşanan deprem ile ilgili az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu nedenle gerçekleştirilen bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

1.3. Araştırmanın Amacı ve Araştırma Soruları

Bu araştırmanın amacı; deprem bölgesinde görev yapan öğretmenlerin deprem kaygısını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Karma Yöntem Araştırma Sorusu

- Deprem bölgesinde görev yapan öğretmenlerin deprem kaygısı nasıldır?

Alt Problemler

- Deprem bölgesinde görev yapan öğretmenlerin deprem kaygısı puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Deprem bölgesinde görev yapan öğretmenlerin deprem kaygısı puanları öğretmenlerin yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Deprem bölgesinde görev yapan öğretmenlerin deprem kaygısı puanları öğretmenlerin yaşadığı şehirlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Öğretmenlerin 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan deprem ile ilgili duygu ve düşünceleri nasıldır?

YÖNTEM

Bu başlık altında araştırmanın yöntemi-deseni, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizi ile geçerlilik ve güvenilirlik, etik kurul onayı alt başlıklarına değinilmiştir.

2.1. Araştırmanın Yöntemi ve Deseni

Bu araştırma; karma araştırma yaklaşımı içerisinde yer alan çeşitleme metoduna göre desenlenmiştir. Birleşik desen veya eş zamanlı desen olarak bilinen çeşitleme deseninde, nicel ve nitel yöntemler bir arada kullanılarak bir yöntemin zayıf yönünün diğer yöntemin güçlü yönü ile tamamlanması istenmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2018). Creswell'e (2014) göre çeşitleme deseni, araştırmacı tarafından elde edilen hem nicel hem de nitel veriler ayrı ayrı analiz edilir ve sonrasında elde edilen bulguların doğrulanıp doğrulanmadığını anlamak için araştırma sonuçları bir birleri ile karşılaştırır. Bu yaklaşımın temel varsayımı, hem nitel hem de nicel yaklaşımdan elde edilen farklı bilgi türlerinden çeşitli bilgilerin elde edilmesi ve sonuçta bu bilgilerin birbirini doğrulamasıdır (Creswell, 2014). Bu çalışmada kullanılan karma araştırma-çeşitleme metodu araştırma sorularına daha güvenilir yanıtlar bulmak amacıyla seçilmiştir. Çünkü çalışmada hem nicel hem de nitel araştırma yaklaşımına ait veri toplama araçları bir arada kullanılmıştır. Böylece verilerin birbirlerini teyit etmesi öngörülmüştür.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini, Türkiye'de 06.02.2023 tarihinde depremin gerçekleştiği şehirlerde yaşayan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel verilerin toplanacağı örneklemini, depremin gerçekleştiği şehirlerde yaşayan öğretmenlerden seçkisiz örneklem seçme yöntemine göre belirlenen 208 öğretmen oluşturmaktadır. Seçkisiz örneklem seçme yöntemi, katılımcıların

nicel yaklaşıma dayalı bir araştırmada popülasyon içerisinde bulunan ve evreni temsil etme özelliğine sahip eşit derecede seçilme şansı olan kişiler arasından seçilmesidir (Creswell, 2014). Araştırmanın nicel verilerin elde edildiği katılımcıların demografik bilgisi Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Bilgisi

	f	%
YAŞANILAN YER		
Osmaniye	139	66.8
Hatay	40	19.2
Adana	29	14
CİNSİYET		
Erkek	89	42.8
Kadın	119	57.2
YAŞ		
21-30	7	3.4
31-40	49	23.6
41-50	100	48.1
51 ve üzeri	52	25

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun; Osmaniye’de (%66.8) yaşadığı, kadın (%57.2) olduğu ve yaş aralığının 41-50 arası (%48.1) olduğu görülmektedir.

Nitel verilerin toplanacağı örnekleme ise, amaçlı örnekleme seçme yöntemi içerisinde bulunan ve tipik örnekleme seçme yöntemine göre tespit edilen 10 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Tipik örnekleme seçme yöntemi, ortalama durumların çalışılarak belli bir konu ile ilgili bilgi sahibi olmak ya da bu konu, alan, uygulama ya da yenilik ile ilgili yeterli bilgisi olmayan kişileri bilgilendirmektir (Patton, 1987, aktaran Creswell, 2014). Katılımcılar seçilirken depremde yakın akrabalarını kaybetmeyen, evi en fazla orta düzeyde hasar alan bireylerin olmasına dikkat edilmiştir. Çünkü depremde binaların altında kalan, sakatlanan ve yakın akrabasını kaybeden katılımcıların yaşadığı travmalar göz önünde alınarak çalışmaya dahil edilmemiştir. Araştırmacı bu kararı depremde göçük altında kalan ve yakınlarını kaybeden bir kişi ile gerçekleştirdiği görüşme neticesinde almıştır. Nitel verilerin elde edildiği katılımcıların demografik bilgisi Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Nitel Verilerin Elde Edildiği Katılımcıların Demografik Bilgisi

Katılımcılar	Cinsiyeti	Yaşı	Mesleki Kıdem	Okul Bölgesi
K 1	Erkek	39	9	İlçe
K 2	Erkek	42	20	İlçe
K 3	Kadın	33	8	İl
K 4	Erkek	28	4	İlçe
K 5	Kadın	44	22	İl
K 6	Kadın	35	11	İl
K 7	Kadın	35	5	İl
K 8	Kadın	43	12	İl
K 9	Erkek	45	21	İl
K 10	Kadın	33	6	İl

Tablo 3 incelendiğinde; altı katılımcının kadın ve dört katılımcının erkek olduğu, katılımcıların yaş aralığının 28-45 arasında değiştiği, mesleki kıdeminin 4-22 yıl arasında olduğu, üç katılımcının ilçede ve 7 katılımcının ise ilde görev yaptığı görülmüştür.

2.3.Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada nicel veriler Bal ve Akgül (2023) tarafından geliştirilen “Deprem Kaygısı Ölçeği”, nitel veriler ise araştırmacı tarafından geliştirilen yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Çeşitleme metodu, nicel ve nitel veri toplama araçlarından elde edilen verilerin birbirini doğrulamasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2018). Bu araştırmada nicel ve nitel verilerin analizleri tartışma ve sonuç kısmında birleştirilerek raporlanmıştır. Ölçekten elde edilen veriler SPSS 20.0 bilgisayar paket programı ile analiz edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler ise NVivo 9.0 bilgisayar paket programından yararlanılarak içerik analizi ile yorumlanmıştır.

2.3.1.Deprem Kaygısı Ölçeği

Bal ve Akgül (2023) tarafından geliştirilen “Deprem Kaygısı Ölçeği”; 18-65 yaş aralığında bulunan 1067 kişiye uygulanmıştır. Ölçekte toplam 34 soru bulunmaktadır. Ölçekte ters kodlanmış madde bulunmamaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .87’dir. Bu nedenle ölçeğin bu çalışmada kullanılacak düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu görülmektedir. Yazarlardan ölçeğin kullanımı için gerekli izinler alındıktan sonra “Deprem Kaygısı Ölçeği”nin bilgisi Google Forma aktarılmıştır. Sonrasında sosyal medya aracılığı ile deprem bölgesinde çalışan öğretmenlere iletilmiş ve bu formu doldurmaları sağlanmıştır. Görüşmeler online, telefon, yüz yüze, mail, internet ve online grup biçiminde gerçekleştirilebilir (Creswell, 2014). Formu doldurmak yaklaşık olarak 20 dakika sürmektedir.

2.3.2.Yapılandırılmış Görüşme Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilen yapılandırılmış görüşme formu nitel araştırma sorusuna yanıt aranabilecek şekilde hazırlanmıştır. Hazırlanan form alanında uzman iki öğretim üyesinin incelemesinden sonra uygulanmıştır. Yapılandırılmış görüşme formu, önceden hazırlanan sorular doğrultusunda soruların sorulduğu bir formdur (Yıldırım & Şimşek, 2018). Yapılandırılmış görüşme formu online olarak deprem bölgesinde çalışan 10 öğretmene doldurması için gönderilmiştir.

2.4.Geçerlilik ve Güvenilirlik

Nicel veri toplama aracı olan “Deprem Kaygısı Ölçeği” Bal ve Akgül (2023) tarafından gerekli analizler yapılmış, geçerli ve güvenilir olduğu bulunmuştur. Nitel verilerin analizinde geçerlilik ve güvenilirliği sağlamak için birtakım yöntemden yararlanılmıştır. Bunlar aşağıda sunulmuştur:

- İnanırcılık için araştırmada birden fazla veri toplama aracılığı ile veriler toplanmış, uzman incelemesi yapılmış ve bulgularda katılımcı teyidi alınmıştır.
- Aktarılabirlik için amaçlı örnekleme seçme yöntemi içerisinde yer alan tipik örnekleme seçme yöntemine göre katılımcılar belirlenmiş, bulgularda doğrudan katılımcıların yanıtlarına yer verilmiştir.
- Tutarlılık için veri toplama aracının oluşturulması, verilerin elde edilmesi süreçlerine ve verilerin analizine özen gösterilmiştir. Verilerin analizinde biri sınıf eğitimi diğeri eğitim yönetimi teftiş planlaması ve ekonomisi alanında uzman Prof Dr. ünvanına sahip iki öğretim üyesinden destek alınmıştır.
- Teyit edilebilirlik için görüşme formları dosyalanmış, ham veriler koruma altına alınmış, verilerin analizi sürecinde yapılan bütün kodlamalar ve notlar saklanarak arşivlemiştir (Yıldırım & Şimşek, 2018).

- Nitel verilerin güvenilirliği ise, görüşme formunun hazırlanmasından verilerin analizine kadar olan süreçte alanında uzman iki öğretim üyesinden destek alınmıştır. Bu analizler NVivo bilgisayar paket programı üzerinden iki öğretim üyesinin de katılımı ile birlikte yapılmıştır. Analizlerde kod ve temalar üzerinde görüş birliğine varılmıştır.

2.5. Etik Kurulu Onayı

Bu çalışma Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırma Önerisi Etik Değerlendirme Kurulu'nun 25.08.2023 tarihli ve 327249 nolu kararı ile uygun bulunmuştur.

BULGULAR

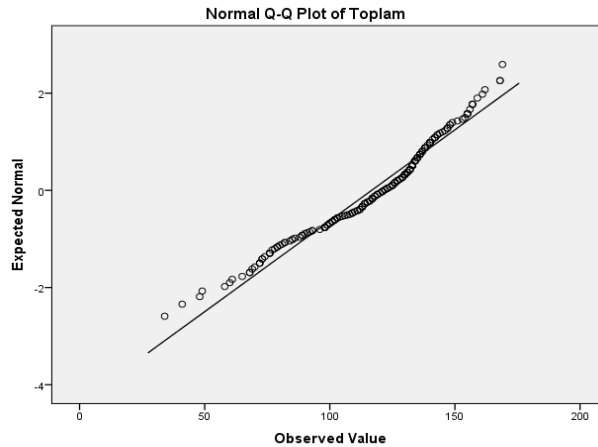
Bu bölümde nicel ve nitel veri toplama araçlarından elde edilen verilerin analizleri yer almaktadır.

3.1. Nicel Verilerden Gelen Bulgular

Bal ve Akgül (2023) tarafından geliştirilen “Deprem Kaygısı Ölçeği”nden gelen veriler üzerinde öncelikle normallik analizi yapılmıştır. Yapılan analize göre; dağılımın Çarpıklık (skewness) değerinin -0.62 ve basıklık (kurtosis) değerinin 0.16 olduğu bulunmuştur. Çalışmada değerlendirmeye konu olan puanların Çarpıklık Katsayısı -1 ile $+1$ arasında olması normal dağılımdan ciddi bir sapma olmadığını göstermektedir (Büyüköztürk, 2019). Bir verinin normal dağılıp dağılmadığını anlamak için kullanılan diğer bir metod ise dağılımın histogram eğrisine bakılmasıdır (Büyüköztürk, 2019). Histogram grafiğinde bulunan noktalar 45 derecelik doğruya yakın ya da doğru üzerinde yer aldığı verinin normal dağılım gösterdiğinden bahsedilebilir (Büyüköztürk, 2019). Verilerin normal dağılım gösterdiği yorumu getirildikten sonra veriler üzerinde uç değer analizi yapılmamıştır. Şekil 1’de verilerin normallik dağılımını gösteren histogram eğrisi sunulmuştur.

Şekil 1

Verilerin Normallik Dağılımını Gösteren Histogram Eğrisi



Şekil 1’e bakıldığında; noktaların 45 derecelik doğrunun üzerinde veya yakınında olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bu bilgiler çerçevesinde verinin normal dağılım gösterdiği kabul edilebilir. Ölçekten elde edilen veriler araştırma soruları çerçevesinde analiz edilmiştir.

Araştırmanın sorusu; Deprem bölgesinde görev yapan öğretmenlerin deprem kaygısı nasıldır? şeklindedir. Veriler üzerinde SPSS 20.0 bilgisayar paket programı kullanılarak ortalama, standart sapma gibi analizler yapılmış ve Tablo3’de sunulmuştur.

Tablo 3

Öğretmenlerin Deprem Kaygısı

Katılımcılar	N	Minumum Puan	Maksimum Puan	\bar{X}	ss
Öğretmenler	213	34	169	116.71	26.72

Ölçekten alınan maksimum puan 169, minimum puan ise 34 dur. Tablo 3 incelendiğinde; öğretmenlerin deprem kaygısı puan ortalamasının (\bar{X})=116.71 (102;116,71) olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre öğretmenlerin deprem kaygısı puan ortalamasının, ortalamanın üstünde olduğu görülmüştür.

Araştırmanın 1. alt problemi; Deprem bölgesinde görev yapan öğretmenlerin deprem kaygısı puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? şeklindedir. Veriler normal dağılım gösterdiği için veriler üzerinde Bağımsız Gruplar İçin t-testi yapılmış ve Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4

Öğretmenlerin Deprem Kaygısı Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	P
Erkek	89	109.54	3.10	206	3.43	.001
Kadın	119	122.08	2.14			

Tablo 4’incelendiğinde; öğretmenlerin deprem kaygısı puanlarının kadınlar lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir, t (3.43)= .001, p<.05. Kadın öğretmenlerin “Deprem Kaygısı” puanları erkek öğretmenlerin “Deprem Kaygısı” puanlarından fazla çıkmıştır.

Araştırmanın 2. Alt problemi; Deprem bölgesinde görev yapan öğretmenlerin deprem kaygısı puanları öğretmenlerin yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? şeklindedir. Veriler normal dağılım gösterdiği için veriler üzerinde İlişkisiz Örneklemeler İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi (One-Way Anova) yapılmış ve sonuçlar Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5

Öğretmenlerin Deprem Kaygısı Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Betimsel İstatistiği

Yaş Aralığı	N	\bar{X}	SS
21-30	7	124.43	27.87
31-40	49	120.14	25.52
41-50	100	116.14	26.30
51 ve üzeri	52	113.54	28.63
Toplam	208	116.71	26.72

Tablo 6

Öğretmenlerin Deprem Kaygısı Puanlarının Yaş Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplararası	1550.01	3	516.67		
Gruplarıçi	146244.67	204	716.88	.72	.54
Toplam	147794.69	207			

Tablo 5 ve Tablo 6 incelendiğinde; öğretmenlerin “Deprem Kaygısı” puanları gruplar arasında yaş değişkeni açısından anlamlı bir farka rastlanmamıştır ($p>.05$). $F(3,204) = .54$. Başka bir ifadeyle öğretmenlerin “Deprem Kaygısı” puanları yaş değişkeni açısından benzerdir.

Araştırmanın 3. alt problemi; Deprem bölgesinde görev yapan öğretmenlerin deprem kaygısı puanlarının öğretmenlerin yaşadığı şehirlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? şeklindedir. Veriler normal dağılım gösterdiği için veriler üzerinde İlişkisiz Örneklemeler İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi (One-Way Anova) yapılmış ve sonuçlar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7

Öğretmenlerin Deprem Kaygısı Puanlarının Şehir Değişkenine Göre Betimsel İstatistiği

Yaş Aralığı	N	\bar{X}	SS
Osmaniye	139	116.76	27.63
Hatay	40	114.10	27.21
Adana	29	120.07	21.48
Toplam	208	116.71	26.72

Tablo 8

Öğretmenlerin Deprem Kaygısı Puanlarının Şehir Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplarası	600.06	2	226.61		
Gruplariçi	147194.62	205	717.77	.31	.65
Toplam	147794.69	207			

Tablo 7 ve Tablo 8 incelendiğinde; öğretmenlerin “Deprem Kaygısı” puanlarının yaşanan şehre göre gruplar arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır ($p>.05$). $F(2,205) = .65$. Başka bir ifadeyle öğretmenlerin “Deprem Kaygısı” puanları yaşanan şehir açısından benzerdir.

3.2.Nitel Verilerden Gelen Bulgular

Yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler NVivo 9.0 paket programından yararlanılarak içerik analizi ile soru soru yorumlanmıştır.

Görüşme sorusu 1; 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depremden sonra bir binanın içerisine girdiğinizde neler hissediyorsunuz? açıklayınız şeklindedir. Bu sorunun analizi Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9

Depremden Sonra Binalara Girildiğinde Oluşan Duygular Teması, Kategoriler, Frekans ve Yüzdeler

Tema	Kategoriler	Görüş Sayısı (N)	Yüzdeler (%)	Örnek Görüşler
Depremden Sonra Binalara Girildiğinde Oluşan Duygular	Korku	7	50	"Bina eğer eski ve yüksek katlı ise binanın yıkılabileceği düşünceleri aklıma geliyor. Bu yüzden çok korkuyorum ve binaya girmeyi bırakın yanından bile geçmek istemiyorum. Korkuyu çok hissediyorum." (K1) "Her an deprem olacağını, enkaz altında kalacağımı, sevdiğilerimi kaybedeceğimi, binadan kurtulamayacağımı düşünüyorum. Bu düşüncelerle binaya girmeye korkuyorum." (K5)
	Kaygı	7	50	"Depremden dolayı her an bir sarsıntı olabilir endişesi taşıyorum. İster istemez bir tedirginlik içerisindeyim. Binalardan uzak durmaya çalışıyorum. Daha çok binalara girmemeye çalışıyorum. Oldukça kendimi tehlikelerden uzak tutmaya çalışıyorum. Böylece herhangi bir depreme sarsıntıya karşı kendimi korumaya çalışıyorum." (K4) "Her an deprem olacağını, enkaz altında kalacağımı, sevdiğilerimi kaybedeceğimi, binadan kurtulamayacağımı düşünüyorum." (K5)

Birinci soru analiz edildiğinde; Depremden Sonra Binalara Girildiğinde Oluşan Duygular Teması oluşturulmuştur. Bu temaya Tablo 9'dan bakıldığında; katılımcıların yarısının depremden sonra binalara girildiğinde korktuğundan ve diğer yarısının ise kaygılandığından bahsetmişlerdir.

Görüşme sorusu 2; 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depremden sonra düşük düzeyde olan artçı sarsıntılarda neler hissediyorsunuz? açıklayınız şeklindedir. Bu sorunun analizi Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10

Depremden Sonra Olan Artçı Sallantılarda Oluşan Duygular Teması, Kategoriler, Frekans ve Yüzdeler

Tema	Kategoriler	Görüş Sayısı (N)	Yüzdeler (%)	Örnek Görüşler
Depremden Sonra Olan Artçı Sallantılarda Oluşan Duygu	Korku	7	50	"Sanki depremin hiç bitmeyeceğini bütün ailem düşünüyör. Küçük bir sarsıntıyı bırakın masa sallansa bile deprem oluyor diye ailece dışarı kaçmaya çalışıyorum. Aklıma önce çocuklarım geliyor onlara hemen bakıyorum ki alıp dışarı kaçacağım." (K1) "Korku. Tekrar aynı şeyi yaşama korkusu. Sevdiğilerimi kaybetme korkusu yaşıyorum. Deprem anı gerçekten çok korkutucu, Allah bir daha yaşatmasın." (K2)
	Kaygı	7	50	"6 şubat tarihindeki sarsıntı gibi olabilir düşüncesi içimi ve beynimi kemiriyor. Hemen dua ediyorum. Ağır olan eşyalardan uzak duruyorum. Kesici aletlerden özellikle uzak duruyorum. Daha çok kapıya yakın yerlerde oturuyorum ki bir sarsıntı olduğunda hemen çıkma şansım olsun" (K4) " Bölgede yaşanan deprem sonrası oluşan artçı sarsıntılarının da şiddetinin yüksek olması bu düşüncemi doğruladı. Nitekim sayısız artçı sarsıntılar yaşandı. Şiddeti 4'ün üzerinde yaşanan artçı depremler gerçek deprem hissi uyandırdı." (K5)

İkinci soru analiz edildiğinde; Depremden Sonra Olan Artçı Sallantılarda Oluşan Duygular Teması oluşturulmuştur. Bu temaya Tablo 10'dan bakıldığında; önceki soruya paralel olarak katılımcıların yarısının artçı sarsıntılardan dolayı korktuğundan ve diğer yarısının ise kaygılandığından bahsetmişlerdir.

Görüşme sorusu 3; 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depremden sonra evin içerisinde bulunan bir nesnenin sallandığını gördüğünüzde neler hissediyorsunuz? açıklayınız şeklindedir. Bu sorunun analizi Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11

Depremden Sonra Evde Sallanan Nesnelere Sonucu Oluşan Duygular Teması, Kategoriler, Frekans ve Yüzdeler

Tema	Kategoriler	Görüş Sayısı (N)	Yüzdeler (%)	Örnek Görüşler
Depremden Sonra Evde Sallanan Nesnelere Sonucu Oluşan Duygular	Korku	10	100	"Telaşlı bir şekilde sağa sola bakıp yerimden kalkıyorum. Deprem olup olmadığını anlamaya çalışıyorum. Hemen avizeye ve eşyalara bakıyorum, deprem nedeni ile sallanmadığımı anladığımda rahatlıyorum." (K2) "Deprem mi diye bakıyorum ve o anda içimde bir korku meydana geliyor etrafıma bakıyorum sarsıntıyı anlamaya çalışıyorum ve sarsıntı deprem değilse umursamıyorum." (K3) "Evdeki aile üyelerimiz bir şeyler sallandığında veya kendiliğinden düştüğünde bir paniğe kapılıp hemen deprem oluyor diyoruz. Çoğumuz tavana doğru yönelip avizeye odaklanıyoruz. Depremi etkisini beynimizde ve psikolojimizde azaltmıyoruz. Ufak bir hareketlilik olduğunda dualar edip yaradana sığınıyoruz."(K4)

Üçüncü soru analiz edildiğinde; Depremden Sonra Evde Sallanan Nesnelere Sonucu Oluşan Duygular Teması oluşturulmuştur. Bu temaya Tablo 11'den bakıldığında; katılımcıların tamamının depremden sonra evde sallanan bir nesne gördüklerinde korktuklarından bahsetmişlerdir.

Görüşme sorusu 4; 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depremden sonra deprem ile ilgili bir yerde konuşulduğunda neler hissediyorsunuz? açıklayınız şeklindedir. Bu sorunun analizi Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12

Deprem İle İlgili Konuşulduğunda Oluşan Duygular Teması, Kategoriler, Frekans ve Yüzdeler

Tema	Kategoriler	Görüş Sayısı (N)	Yüzdeler (%)	Örnek Görüşler
Deprem İle İlgili Konuşulduğunda Oluşan Duygular	Korku	6	35	"Yaşadığım o güne geri dönüyorum. Hissettiklerim ve gördüklerim tekrar aklıma geliyor..." (K2) "Depremi ilk anları tekrar aklıma geliyor, o korku, sanki mahşer günüydü..." (K3)
	Kızgınlık	5	29	"Hatta konuşan kişiye kızdığım için bana küsüyor. Küsmesi de umurumda değil konuşmasın. Çünkü enkazın altından gelen bağırtıları hala unutamıyorum." (K1) "Yaşadığım o güne geri dönüyorum. Hissettiklerim ve gördüklerim tekrar aklıma geliyor. Deprem ile ilgili konuşmasın diye o kişiye kızıyorum." (K2) "Depremi ilk anları tekrar aklıma geliyor, o korku, sanki mahşer günüydü. Konuşan kişiye de konuşmamasını söylüyorum. Konuşan kişiye de konuşmamasını söylüyorum." (K3)

Huzursuzluk	3	18	"Ben şahsi olarak konuşulmasından yana olmadığım için biraz rahatsızlık hissediyorum ve konuşulmasını istemediğimi dile getiriyorum. .." (K1) Tüm yaşadıklarım gözümün önünden film şeridi gibi geçti. O ana defalarca geri döndüm. Her sohbetimiz konu dışına çıkmak istesek de yine depreme dayanıyordu. Bu durum uzun bir süre devam etti." (K5)
Üzüntü	3	18	"Depremi verdiği zayıat ve acı kayıplar tekrardan aklıma geliyor ve çok üzülmüyorum. Yaşanan Depremi milletimizin unutacağını sanmıyorum. Bir yara olarak kalbimizde kaldı. Binlerce vatandaşımızı kaybettik. Depremde şehit olan kardeşlerimize Rabbimden rahmet diliyorum. Rabbim bir daha yaşatmasın diyorum" (K5)

Dördüncü soru analiz edildiğinde, Deprem İle İlgili Konuşulduğunda Oluşan Duygular Teması oluşturulmuştur. Bu temaya Tablo 12'den bakıldığında; katılımcıların çoğunluğunun (%35) depreme ilgili konuşulduğunda korktuğundan bahsetmiştir. Katılımcıların %29'unun depreme ilgili konuşan kişiye kızdığından, katılımcıların %18'inin huzursuz olduğundan ve diğer %18'inin ise üzüldüğünden bahsetmişlerdir.

Görüşme sorusu 5; 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depremden sonra yıkılmış bir bina gördüğünüzde neler hissediyorsunuz? açıklayınız şeklindedir. Bu sorunun analizi Tablo 13'de sunulmuştur.

Tablo 13

Yıkılan Bina Görüldüğünde Oluşan Duygular Teması, Kategoriler, Frekans ve Yüzdeler

Tema	Kategoriler	Görüş Sayısı (N)	Yüzdeler (%)	Örnek Görüşler
Yıkılan Bina Görüldüğünde Oluşan Duygular	Huzursuzluk	7	50	"...Binlerce can ve binlerce binanın gözümüzün önünde eriyip gittiğini görmek beni derinden sarsıyor. Aynı şekilde binaların yapım aşamasındaki dayanaksızlığı da bu depremden çok iyi anlaşılıyor" (K4) "...Orada yaşananları düşünmek bile korkunçtu. Kaybedilen insanlar ve o evde yaşamışlıklar aklıma geliyordu ve bu duruma üzülmüyorum." (K5)
	Korku	4	29	"İster istemez bir korku ve tedirginlik kaplıyor insanın içini ve dayanıksız olarak yapılmış ve yıkılmış halde olarak gördüğüm bu binalardan sonra insan hayatının ne kadar ucuz ve değersiz olduğunu düşünüyorum." (K1) "...Orada yaşananları düşünmek bile korkunçtu. Kaybedilen insanlar ve o evde yaşamışlıklar aklıma geliyordu ve bu duruma üzülmüyorum." (K5)
	Huzursuzluk	3	21	"Yaşadığım o güne geri dönüyorum. Hissettiklerim ve gördüklerim tekrar aklıma geliyor. O binadaki insanlar sağ olarak çıktı mı neler yaşamışlardır diye aklımdan geçiriyorum." (K2) " Depremden sonra bir binaya rastladığımda bu bina da kontrollü bir yıkım mı yoksa depremden dolayı mı yıkılmış sorusu aklıma geliyor. Kontrollü bile olsa depremden kalan ağır hasardan dolayı yıkılacağını anlıyorum..." (K4) "Görev yaptığım mahallede çoğu bina ağır hasarlı ve yıkılmış durumda. Her gün o görüntüleri görmek beni ürkütüyordu..." (K5)

Beşinci soru analiz edildiğinde; Yıkılan Bina Görüldüğünde Oluşan Duygular Teması oluşturulmuştur. Bu temaya Tablo 13'ten bakıldığında; katılımcıların yarısının yıkılan bir bina

gördüklerinde huzursuz olduğundan, katılımcıların %29'unun korktuğundan ve diğer %21'inin ise üzülmesinden bahsetmişlerdir.

Görüşme sorusu 6; 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depremden sonra evinizde yatarken bir ses duyduğunuzda neler hissediyorsunuz? açıklayınız şeklindedir. Bu sorunun analizi Tablo 14'de sunulmuştur

Tablo 14

Yatarken Ses Duyulduğunda Oluşan Duygular Teması, Kategoriler, Frekans ve Yüzdeler

Tema	Kategoriler	Görüş Sayısı (N)	Yüzdeler (%)	Örnek Görüşler
Yatarken Ses Duyulduğunda Oluşan Duygular	Korku	7	46	"Her an bir felakete düşer olacak endişesiyle gözlerimize uyku girmiyordu. Artçılar zaten oldukça daha da korkunç bir izlenim ortaya çıkıyor. Bazen uyuyacak olduğumuzda aramızdan birinin nöbet tutmasını sağlıyorduk ve böylece bu şekilde sırayla nöbet tuttuğumuz oluyordu." (K4) "Kalp çarpıntısı, aniden yataktan fırlama, sevdiğilerimi kaybetme korkusu yaşıyor ve deprem olacağından korkuyorum. Çocuklarımı yanıma topluyorum ve onlardan ayrılmak istemiyorum" (K5)
	Kaygı	4	27	"Korku ve kaygı içerisinde oluyorum. Ailem de aynı şekilde kaygılı oluyor. Depremden sonraki ilk bir kaç günde gözümüze uyku girmediğini belirtmek istiyorum. Her an bir felakete düşer olacak endişesiyle gözlerimize uyku girmiyordu..." (K4)
	Heyecan	3	20	"Her ne yapıyorsam bırakıp heyecanlanıyorum ve sese kulak kabartıyorum. Sallanıyor muyum diye sağa sola bakıyorum. Eğer ses depremden kaynaklı değil ise sakinleşiyorum." (K2) "İrkilip sesin nedenini anlamaya çalışıyorum. Sese kulak kabartıyorum, sesin deprem nedeni ile olmadığını anladığımda rahatlıyorum." (K3) "Kalp çarpıntısı, aniden yataktan fırlama, sevdiğilerimi kaybetme korkusu yaşıyor ve deprem olacağından korkuyorum. Çocuklarımı yanıma topluyorum ve onlardan ayrılmak istemiyorum. " (K5)
	Huzursuzluk	1	7	"İster istemez bir korku ve tedirginlik kaplıyor insanın içini ve dayanıksız olarak yapılmış ve yıkılmış halde olarak gördüğüm bu binalardan sonra insan hayatının ne kadar ucuz ve değersiz olduğunu düşünüyorum." (K1)

Altıncı soru analiz edildiğinde; Yatarken Ses Duyulduğunda Oluşan Duygular Teması oluşturulmuştur. Bu temaya Tablo 14'den bakıldığında katılımcıların yarısına yakınının (%46) yatarken ses duyduklarında korktuklarından, katılımcıların %27'si kaygılandığından, katılımcıların %20'si heyecanlandığından ve katılımcıların %7'si ise huzursuz olduğundan bahsetmişlerdir.

Görüşme sorusu 7; 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depremden sonra baş dönmesi ve terlemeniz arttı mı? açıklayınız şeklindedir. Bu sorunun analizi Tablo 15'de sunulmuştur.

Tablo 15

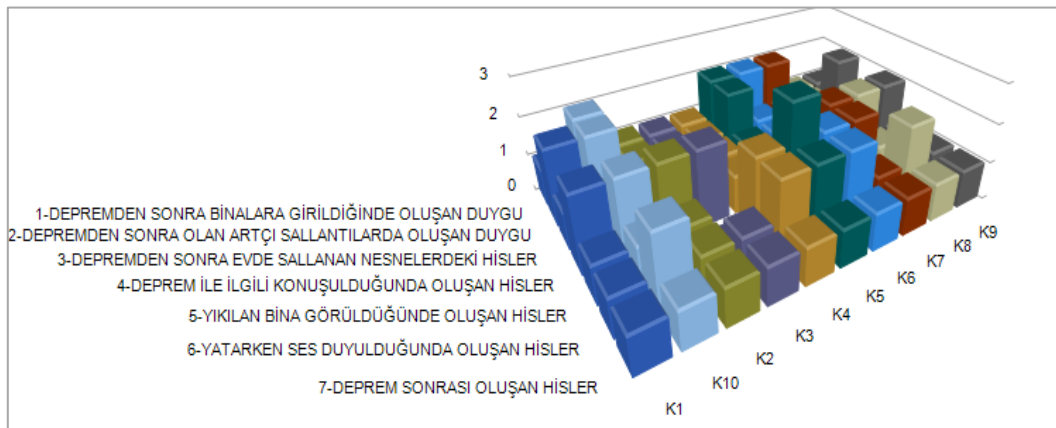
Depremden Sonra Oluşan Kaygıya Bağlı Tepkiler Teması, Kategoriler, Frekans ve Yüzdeler

Tema	Kategoriler	Görüş Sayısı (N)	Yüzdeler (%)	Örnek Görüşler
Depremden Sonra Oluşan Kaygıya Bağlı Tepkiler	Tepkinin artması	9	90	" Bir evin içine ilk girdiğim zamanlar sallanıyormuş hissi baş dönmesi oluyordu. Sonraları rahatladım" (K2) "... az da olsa baş dönmem var, depremden önce yoktu." (K3) "Depremden sonra depremin bir etkisi olarak terleme değil de daha çok baş dönmesi yaşıyorum. Baş dönmesiyle deprem oluyor sanıyorum fakat etrafımdakiler sakin olmamı herhangi bir sarsıntının olmadığını söylüyorlar. Bu baş dönmesi etkisini defalarca yaşadığımı söyleyebilirim. Bu aralar şükürler olsun o baş dönmelerden kurtulduğumu söyleyebilirim. Kısacası yaşadığımız deprem felaketi hem sağlığımızı hem de psikolojimizi bozduğunu söyleyebilirim." (K4) "Uzun bir süre baş dönmesi yaşadım fakat terleme olamadı. Baş dönmesi dışında sürekli sallanıyor hissi, mide bulantısı ve kalp çarpıntısı gibi sorunlar yaşadım."(K5)
	Herhangi bir tepkinin oluşmaması	1	10	"Deprem sonrası herhangi bir sağlık problemi (baş dönmesi, terleme) yaşamadım" (K1)

Yedinci soru analiz edildiğinde; Depremden Sonra Oluşan Kaygıya Bağlı Tepkiler Teması oluşturulmuştur. Bu temaya Tablo 15’den bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun depremden sonra baş dönmesi ve terleme gibi tepkilerinin arttığından (%90), katılımcıların az çoğunluğunun ise herhangi bir tepkinin oluşmadığından (%10) bahsetmişlerdir. Şekil 2’de görüşme formunun analizinden oluşan temaların gösterimi yer almaktadır.

Şekil 2

Görüşme Formundan Gelen Temalar



TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde nicel ve nitel verilerden elde edilen bulgular birleştirilip literatür taranarak tartışılmıştır.

4.1. Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın karma araştırma sorusu; deprem bölgesinde görev yapan öğretmenlerin deprem kaygısı nasıldır? şeklindedir. Yapılan analizler sonucunda öğretmenlerin “Deprem Kaygısı Ölçeği”nden aldığı puanın, ortalamanın üstünde olduğu görülmüştür. Buna göre, öğretmenlerin 6 Şubat depreminden olumsuz yönde etkilendiği ve kaygı düzeylerinin arttığı sonucuna varılmaktadır. Türkiye’nin birçok bölgesini içine alan bu yıkıcı depremlerde insanların çoğunluğunun yakın akrabaları ölmüş, kendisi ve akrabaları ciddi yaralar almış olabilir. Hatta insanlar enkaz altında yaralıları, ölüleri görmüş hatta kendi de enkaz altında kalmış olabilir. Bu yaşananların insanların psikolojisini olumsuz yönde etkilemesi doğaldır. Böyle olunca, bu yaşananların öğretmenlerin kaygı seviyesini ortalamanın üstünde çıkmasına neden olabileceği yorumu getirilebilir. Çoşkun, Şişmanlar ve Yıldız (2004) birlikte yaptıkları bir çalışmada gerçekleşen Marmara depreminden üç buçuk yıl sonra katılımcıların %30.8’inin depresyon tanısı koyulduğu ve katılımcıların kaygı ölçeklerinden aldıkları puanların ortalamalarının genel ortalamanın üstünde olduğunu bulmuşlardır. Saman (2012) yaptığı bir çalışmada katılımcıların %87.6’sında her an deprem olacağı kaygısı taşıdığı, katılımcıların %44.8’inin depremden sonra kabus gördüğü veya uykusuzluk yaşadığı ortaya çıkmıştır. Katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelerin sonucu bu sonucu destekler niteliktedir. Katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerde; katılımcıların depremlerden sonra binalara girerken korktuğu, endişelendiği, oluşan artçı sallantılardan çok korktuğu, kaygılandığı, herhangi bir nesneyi sallanırken gördüklerinde korktuğu ortaya çıkmıştır. Katılımcılar ayrıca deprem ile ilgili konuşan birisi olduğunda o kişiye kızdığı, korktuğu, huzursuz olduğu, üzüldüğü ortaya çıkmıştır. Bozkurt (2023) ve Karaaslan vd. (2023) ayrı ayrı yaptıkları çalışmalarda, yaşanan 6 Şubat depreminden sonra insanlarda uyku bozukluğu, korku, kaygı, sinirlilik, odaklanma sorunu olduğunu bulmuşlardır. Yavuz ve Dikmen (2015) birlikte yaptıkları bir çalışmada doğal afetlerin toplumun huzurunu ve insanların psikolojisini bozduğu sonucuna varmışlardır. Akipek (2023) yaptığı bir çalışmada katılımcılara deprem ile ilgili sorular yönetirken onların ağladığı, umutsuz olduğu ve mutsuz olduğuna şahit olmuştur. Katılımcılar yıkılan bir bina gördüklerinde huzursuz olduğu, korktuğu, üzüldüğü, yatarken bir ses duyduklarında heyecanlandığı, korktuğu, depremden sonra ise bu yaşanan krizlerden dolayı baş dönmesi ve terlemenin olduğu katılımcı ifadelerinden anlaşılmıştır. Sonuçta kaygı ileriye dönük insanların kötü düşüncelere kapılması durumudur. Kaygı insanın ruhsal faaliyetlerini etkileyen ve insanı rahatsız eden düşüncelerdir (Manav, 2011). Deprem sonrasında oluşan kaygı, insanların yaşadığı dehşet, korku ve endişe sebebiyle ortaya çıkmaktadır (Karaaslan vd. (2023).

Araştırmanın 1. alt problemi; deprem bölgesinde görev yapan öğretmenlerin deprem kaygısı puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? Yapılan analizler sonucunda; öğretmenlerin “Deprem Kaygısı” puanları kadın öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Buna göre depremden dolayı kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha çok kaygılandığı anlaşılmıştır. Kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere nazaran daha duygusal olduğu için bu sonucun çıktığı yorumu getirilebilir. Çölgeçen ve Çölgeçen (2020), Wang vd. (2020), Yıldız ve Doğu (2022) ayrı ayrı yaptıkları çalışmalarda pandemiden dolayı kadın sporcuların kaygı seviyesinin erkek sporculara nazaran daha fazla çıktığını bulmuşlardır. Kadınlar erkeklere nazaran daha duygusaldır (Yıldız & Doğu, 2022; Akipek, 2023; Bozkurt, 2023). Bu çalışmaların aksine Yıldırım, Sezer ve Buldu (2023) birlikte yaptıkları bir çalışmada sınıf öğretmenlerinin fen bilimleri dersine ve laboratuvar kullanımına yönelik kaygılarının cinsiyete göre farklılaşmadığını bulmuşlardır. Araştırmacının çalışmasının bu çalışmalardan farklı çıkmasının sebebi olarak; deprem kaygısının ölüm korkusunu getirdiği,

bunun diğer kaygılara nazaran daha etkili olduğu ve kadınların da daha duygusal olduğu için bu sonucun çıktığı yorumu getirilebilir.

Araştırmanın 2. alt problemi; Deprem bölgesinde görev yapan öğretmenlerin deprem kaygısı puanları öğretmenlerin yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? şeklindedir. Yapılan analizler sonucunda; öğretmenlerin “Deprem Kaygısı” puanları yaş değişkeni açısından benzer çıkmıştır. Buradan farklı yaş gruplarındaki öğretmenlerin depremden eşit derecede etkilendiği sonucuna ulaşılabilir. 6 Şubat ve sonrasında yıkıcı depremlerin yaşandığı bu yerlerde yaşayan insanlar hem fiziksel hem de psikolojik açıdan ciddi derecede etkilenmiştir. Kimi öğretmen enkazdan çıkarılmış kimisi ise enkazın yanı başında tanıdığı insanların sağ çıkması için çeşitli çabalar göstermiş olabilir. Bu nedenle depremin insanlarda oluşturduğu psikolojik etkinin her yaş grubunu ciddi düzeyde etkilediği yorumu getirilebilir. Yıldırım, Sezer ve Buldu (2023) birlikte yaptıkları bir çalışmada sınıf öğretmenlerinin fen bilimleri dersi ve laboratuvar kullanımına yönelik kaygılarının yaş ve mesleki kıdeme göre farklılaşmadığını bulmuşlardır. Yapılan bu çalışmaların aksine Karaaslan vd. (2023) birlikte yaptıkları çalışmada 6 Şubat depreminden sonra 61 yaş ve üzeri öğretmenlerin kaygı düzeyinin diğer yaş gruplarına göre fazla çıktığını bulmuştur.

Araştırmanın 3. alt problemi; Deprem bölgesinde görev yapan öğretmenlerin deprem kaygısı puanları öğretmenlerin yaşadığı şehirlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? Yapılan analizler sonucunda; öğretmenlerin “Deprem Kaygısı” puanlarının yaşanılan şehir değişkeni açısından gruplar arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Başka bir ifadeyle öğretmenlerin “Deprem Kaygısı” puanları yaşanılan şehir açısından benzerdir. Buradan farklı şehirlerde depreme yakalanan öğretmenlerin depremden ciddi derecede etkilendiği sonucuna ulaşılabilir. 6 Şubat ve sonrasında yıkıcı depremlerin yaşandığı bu yerlerde yaşayan insanlar hem fiziksel hem de psikolojik açıdan ciddi derecede etkilenmiştir. Ayrıca bu bölgelerde sürekli olarak artçı sallantılar devam ettiği için öğretmenlerin içinde bulunduğu kötü psikolojiden kurtulamadığı düşünülebilir. Kandilli rasathanesinin 30.08.2023 verilerine göre 500 artçı depremi işaret etmiştir (Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü, 2023).

4.2. Öneriler

1. Depremden sonra öğretmenlerde oluşan, kaygı, korku, endişe, üzüntü gibi duyguları azaltmak için öğretmenlere yönelik psikolojik destek hizmeti verilebilir.
2. Kadın öğretmenlerin kaygı seviyesi fazla çıkmıştır. Bu kaygı seviyesini azaltmak için kadın öğretmenlere yönelik çeşitli aktiviteler düzenlenebilir. Örnek olarak çeşitli geziler, söyleşiler ve tiyatrolar gösterilebilir.
3. Depremin yaşandığı bölgelerde depremin yıkıcı etkisini gözler önüne seren enkazın ortadan kaldırılması, binalarda oluşan çatlakların ise en kısa zamanda tamir edilmesi önerilebilir.
4. Ciddi travmalar yaşayan öğretmenlere istediği bölgeye tayin isteme hakkı verilebilir.
5. Deprem ile ilgili haberler ve söyleşiler öğretmenleri üzmektedir. Bunun için ulusal haberlerin sunucularına uyarıda bulunularak hassas olmaları sağlanabilir.
6. Çatlak ve güvensiz okullarda çalışan öğretmenler için bu okullarda oluşan hasarların en kısa zamanda giderilmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akipek, A. (2023). Depremzede lise öğrencilerinin gelecek kaygısı. *Social Science Development Journal*, 8(38), 100-110. <http://dx.doi.org/10.31567/ssd.941>
- Bal, F. & Akgül, Ö. (2023). Deprem kaygısı ölçeği geliştirme çalışması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(139), 77-96. <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.68461>

- Belleville, G., Ouellet, M. C., Lebel, J., Ghosh, S., Morin, C. M., Bouchard, S., Guay, S., Bergeron, N., Campbel, T., & MacMaster, F. P. (2021). Psychological symptoms among evacuees from the 2016 Fort McMurray wildfires: A population-based survey one year later. *Frontiers in Public Health*, (9), 1-15.
- Bulut, A. (2023). The Relationship between natural disasters and mental health, *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 5(3), 265-273.
- Bozkurt, V. (2023). Deprem toplumsal boyutu. *Avrasya Dosyası Dergisi*, 14(19), 89- 111.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (26. Baskı). Pegem Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design* (4.Basım). Sage Publication.
- Çölgeçen Y, & Çölgeçen H. (2020). Covid-19 pandemisine bağlı yaşanan kaygı düzeylerinin değerlendirilmesi: Türkiye örneği. *Turkish Studies*, 15(4), 261-275. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44399>. 7.
- Göksu, Ö. & Kumcağız, H. (2020). Covid-19 Salgınında bireylerde algılanan stres düzeyi ve kaygı düzeyleri. *Turkish Studies*, 15(4), 463-479. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44397>
- Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü. (2023). Artçı depremler. <http://www.koeri.boun.edu.tr/scripts/1st9.asp>. (Erişim Tarihi: 30.08.2023).
- Karaaslan, İ., Yavuz, B., Özdemir, S., Çakar, S. & Tatlı, M. (2023). 6 Şubat Kahramanmaraş depremleri sonrası ilköğretim öğretmenlerinin durumluk kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, 10(97), 1560-1564. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8200759>
- Karabulut, D. & Bekler, T. (2019). Doğal afetlerin çocuklar ve ergenler üzerindeki etkileri. *Artvin Çoruh Üniversitesi Doğal Afetler Uygulama ve Araştırma Merkezi*, 5(2), 368-376.
- Manav, F. (2011). Kaygı kavramı. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 5(9), 201-211.
- Karakaya I., Ağaoglu B., Çoşkun A., Şişmanlar Ş.G., & Yıldız Ö.Ö., (2004). Marmara depreminden üç buçuk yıl sonra ergenlerde TSSB, depresyon ve anksiyete belirtileri. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 15(4), 259-263.
- MEB. (2023). Deprem ardından yarın 71 ilde eğitim-öğretim başlıyor. <https://www.meb.gov.tr/depremin-ardindan-yarin-71-ilde-egitim-ogretim-basliyor/haber/29112/tr>
- Sarman, A. (2012). *Elazığ ili Karakoçan ilçesinde yaşanan yıkıcı deprem sonrasında depremi yaşayan ilköğretim çağı çocuklarda kaygı düzeyi, depresyon belirtileri ve etkileyen faktörler* (Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi.
- Wang, C., Pan, R., Wan, X., Tan, Y., Xu, L., Ho, C. S. & Ho, R. C. (2020). Immediate psychological responses and associated factors during the initial stage of the 2019 coronavirus disease (COVID-19) epidemic among the general population in China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(5), 1729. <https://doi.org/10.3390/ijerph17051729>
- Yavuz A., Dikmen S. (2015). Doğal afetlerin zararlarının finansmanında kullanılan afet öncesi finansal araçlar. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 3(2), 303-322.

- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (10. Basım). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., Sezer, D. & Buldu, Ü. G. (2023). Sınıf öğretmenlerinin fen bilimleri dersine ve laboratuvar kullanımına yönelik kaygılarının bazı demografik değişkenler yönünden incelenmesi. *International Social Sciences Studies Journal*, 9(11), 6848- 6857.
- Yıldız, A. B. & Doğu, G. A. (2022). Covid-19 Pandemisinde sporcuların depresyon ve kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1), 105-112.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In Turkey, on February 6, 2023, a severe earthquake with a magnitude of 7.7 occurred in 11 provinces, centered in Kahramanmaraş. The destruction of this earthquake was unpredictable, many buildings were destroyed, resulting in countless casualties. Immediately after the earthquake, rescue teams were sent to these regions and people who were under the collapse were tried to be rescued. The people who survived the earthquake were placed in the hostels of the intact schools and in places such as containers. The water and food needs of these people were met by the state. Due to the earthquake, many activities in these regions were stopped and education was also suspended. Although five months have passed, the aftershocks of the earthquake still continue.

In the provinces affected by the earthquake, education was suspended until the end of February in order to meet the aid and shelter needs of the people and to carry out damage assessment, and then classes were resumed on 1 March. The Ministry of National Education has exempted students who study in earthquake zones from absenteeism in the second semester of the 2022-2023 academic year. The Ministry of National Education has taken the decision to place free boarding students in school boarding houses in other regions, upon their request, in the provinces where the State of Emergency was declared due to the earthquake. Due to the earthquakes, the Higher Education Institution and the Ministry of National Education held the students responsible for the first semester's subjects regarding the Higher Education Institutions Exam and the High School Transition System Exam.

Purpose of the Research and Research Questions

The aim of this study is to determine the earthquake anxiety of teachers working in the earthquake zone. In line with this purpose, answers to the following questions were sought.

Mixed-Method Research Question

- How is the earthquake anxiety of teachers working in the earthquake zone?

Sub-Problems

- Do earthquake anxiety scores of teachers working in the earthquake zone show a significant difference according to gender?
- Do the earthquake anxiety scores of the teachers working in the earthquake zone show a significant difference according to the age of the teachers?
- Do the earthquake anxiety scores of teachers working in the earthquake zone show a significant difference according to the cities where the teachers live?
- How are teachers' feelings and thoughts about the earthquake on February 6, 2023?

Method

This study was designed according to the triangulation method within the mixed research approach. In the triangulation design, known as combined design or simultaneous design, quantitative and qualitative methods are used together to complement the weaknesses of one method with the strengths of the other method (Yıldırım & Şimşek, 2018). According to Creswell (2014), in triangulation design, both quantitative and qualitative data obtained by the researcher are analyzed separately and then the research results are compared with each other to understand whether the findings are confirmed or not. The basic assumption of this approach is that a variety of information is obtained from different types of information obtained from both qualitative and quantitative approaches and that these information ultimately confirm each other (Creswell, 2014). The mixed research-diversification method used in this study was chosen to answer the research questions more reliably. Because data collection tools belonging to both quantitative and qualitative research approaches were used together in the study. Thus, it was ensured that the data confirmed each other.

Discussion and Conclusion

In this section, the findings obtained from quantitative and qualitative data are combined and discussed by reviewing the literature.

Discussion of Data and Conclusion

The mixed research question of the study is; How is the earthquake anxiety of teachers working in the earthquake zone? As a result of the analysis, it was seen that the scores of the teachers on the "Earthquake Anxiety Scale" were above the average. Accordingly, it is concluded that teachers were negatively affected by the February 6 earthquake and their anxiety levels increased. In these devastating earthquakes that affected many regions of Turkey, the majority of people may have lost close relatives, or they and their relatives may have suffered serious injuries. People may have even seen the wounded and the dead under the rubble and may have even been trapped under the rubble themselves. It is natural for these events to have a negative impact on people's psychology. As such, it can be interpreted that these experiences may cause teachers' anxiety levels to be above average. In a study conducted by Çoşkun, Şişmanlar, and Yıldız (2004), it was found that 30.8% of the participants were diagnosed with depression three and a half years after the Marmara earthquake and the average scores of the participants on anxiety scales were above the general average. In a study conducted by Saman (2012), it was revealed that 87.6% of the participants had anxiety that an earthquake would occur at any moment, and 44.8% of the participants had nightmares or insomnia after the earthquake. The results of the interviews conducted with the participants support this result. In the interviews with the participants, it was revealed that the participants

The 1st sub-problem of the research; Do the earthquake anxiety scores of teachers working in the earthquake zone show a significant difference according to gender? As a result of the analysis, it was revealed that the "Earthquake Anxiety" scores of the teachers showed a significant difference in favor of female teachers. Accordingly, it was understood that female teachers were more concerned about the earthquake than male teachers. It can be interpreted that this result is because female teachers are more emotional than male teachers. In their separate studies, Çölgeçen and Çölgeçen (2020), Wang et al. (2020), Yıldız & Doğu (2022) found that the anxiety level of female athletes was higher than male athletes due to the pandemic. Women are more emotional than men (Yıldız & Doğu, 2022; Akipek, 2023; Bozkurt, 2023). In contrast to these studies, Yıldırım, Sezer, and Buldu (2023) found that classroom teachers' anxiety towards the science course and laboratory use did not differ according to gender in a study they conducted together. The reason why the researcher's study was different from these studies can be interpreted as earthquake anxiety brings the fear of death, which is more effective than other anxieties, and women are more emotional.

The second sub-problem of the research is; Do the earthquake anxiety scores of the teachers working in the earthquake zone show a significant difference according to the age of the teachers? As a result of the analysis, the "Earthquake Anxiety" scores of the teachers were similar in terms of age variable. It can be concluded that teachers in different age groups are equally affected by the earthquake. On February 6 and afterwards, people living in these places where devastating earthquakes occurred were severely affected both physically and psychologically. Some teachers may have been pulled out of the rubble, while others may have made various efforts to ensure that the people they knew next to the rubble survived. For this reason, it can be interpreted that the psychological impact of the earthquake on people seriously affected every age group. In a study conducted by Yıldırım, Sezer, and Buldu (2023), it was found that the anxiety of classroom teachers towards science lesson and laboratory use did not differ according to age and professional seniority.

The 3rd sub-problem of the research; Do the earthquake anxiety scores of the teachers working in the earthquake zone show a significant difference according to the cities where the teachers live? As a result of the analyzes, no significant difference was found between the groups in terms of the city of residence variable of the "Earthquake Anxiety" scores of the teachers. In other words, teachers' "Earthquake Anxiety" scores are similar in terms of the city of residence. It can be concluded that teachers who were caught in earthquakes in different cities were seriously affected by the earthquake. On February 6 and afterwards, people living in these places where destructive earthquakes were experienced were seriously affected both physically and psychologically. In addition, it can be thought that the teachers could not get rid of the bad psychology they were in as aftershocks continued in these regions. According to the data of Kandilli observatory on 30.08.2023, 500 aftershocks were reported (Kandilli Observatory and Earthquake Research Institute, 2023).

Suggestions

1. Psychological support services can be provided to teachers in order to reduce feelings such as anxiety, fear, worry and sadness that occur in teachers after the earthquake.
2. The anxiety level of female teachers was higher. Various activities can be organized for female teachers to reduce this level of anxiety. Various excursions, talks and theaters can be cited as examples.
3. It may be recommended to remove the debris that reveals the destructive effect of the earthquake in the regions where the earthquake occurred, and to repair the cracks in the buildings as soon as possible.
4. Teachers who have experienced serious traumas can be given the right to request appointment to the region they want.
5. The news and conversations about the earthquake upset the teachers. For this, national news servers can be warned to be sensitive.
6. For teachers working in cracked and insecure schools, it can be recommended to repair the damages in these schools as soon as possible.